ПОРАДИ

Виявили ВПЛ: що означає позитивний результат і що робити далі

23 листопада 2026 р. · 5 хв читання

Чи означає позитивний аналіз на ВПЛ рак, чим різняться типи 16, 18 та інші, коли потрібна кольпоскопія, чи лікують вірус і чи обстежувати партнера.

Позитивний аналіз на вірус папіломи людини лякає, бо поруч зі словом ВПЛ часто пишуть «рак шийки матки». Насправді ВПЛ — найпоширеніша інфекція, що передається статевим шляхом: більшість людей стикаються з ним хоча б раз у житті, і найчастіше організм сам позбувається вірусу без жодних наслідків. Позитивний результат — не діагноз, а привід уважніше стежити за шийкою матки.

Що таке ВПЛ і чим різняться типи

Відомо понад 200 типів вірусу, з них близько сорока уражають статеві органи. Їх ділять на дві групи:

- низького онкогенного ризику — передусім 6 і 11: спричиняють гострокінцеві кондиломи, але не рак
- високого онкогенного ризику — 16, 18, 31, 33, 45, 52, 58 та інші: якщо інфекція тримається роками, можуть спричинити передракові зміни шийки матки

Типи 16 і 18 відповідають приблизно за 70 % випадків раку шийки матки. Але від інфекції до раку минає зазвичай 10–20 років, і більшість цей шлях не проходить: близько 9 з 10 інфекцій зникають самі протягом двох років. Небезпечна лише стійка інфекція високоонкогенним типом.

Що показує аналіз

Аналіз роблять методом ПЛР із мазка з шийки матки. Одні тести відповідають лише «виявлено» чи «не виявлено» для групи високого ризику, інші визначають конкретні типи й кількість вірусу.

Результат читають разом із ПАП-тестом — цитологією, яка показує, чи змінилися самі клітини шийки матки.

Позитивний ВПЛ: що далі

Тактика залежить від типу вірусу, результату ПАП-тесту й віку. Загалом:

- ВПЛ 16 або 18 — зазвичай кольпоскопія, навіть якщо ПАП-тест у нормі
- інший високоонкогенний тип і нормальний ПАП-тест — контроль через рік; найчастіше до того часу вірус зникає
- зміни в ПАП-тесті — кольпоскопія, за потреби біопсія

У жінок до 25–30 років ВПЛ виявляють дуже часто, і майже завжди він минає сам. Тому в цьому віці скринінг зазвичай починають з ПАП-тесту, а не з аналізу на вірус.

Кольпоскопія — огляд шийки матки під збільшенням; вона безболісна й триває близько 15 хвилин. Якщо знаходять передракові зміни високого ступеня (CIN 2–3), їх видаляють, наприклад конізацією, — і це запобігає раку.

Чи лікують ВПЛ

Ліків, які знищують вірус, немає, і противірусні препарати чи «імуномодулятори» такої дії не мають. Лікують наслідки: кондиломи видаляють, передракові зміни шийки матки — теж. Від самого вірусу організм звільняється власним імунітетом. Допомогти йому може відмова від куріння: у курців інфекція частіше стає стійкою.

Партнер, вагітність і щеплення

Чи обстежувати партнера

Для чоловіків рутинного аналізу на ВПЛ немає, і без кондилом він не потрібен. Партнери зазвичай уже мають спільний вірус, тож лікувати когось «за компанію» не треба. Виявлений ВПЛ не означає

зради: вірус може роками лишатися непомітним, і з'ясувати, коли сталося зараження, неможливо. Презерватив знижує ризик, але повністю не захищає.

ВПЛ і вагітність

ВПЛ не заважає завагітніти й зазвичай не впливає на перебіг вагітності. Шийку матки бажано перевірити ще під час підготовки до вагітності, а за потреби кольпоскопію роблять і вагітним.

Щеплення

Вакцина захищає від основних онкогенних типів і від кондилом. Найефективніша вона до початку статевого життя, але дорослим жінкам теж може бути корисна — навіть після виявлення одного типу вона захищає від інших. Чи варто щеплюватися вам, порадить гінеколог.

Як часто перевірятися

ВООЗ радить жінкам із 30 років робити скринінговий аналіз на ВПЛ кожні 5–10 років, а якщо скринінг ведуть лише ПАП-тестом — кожні 3 роки. Інтервал саме для вас визначить гінеколог з урахуванням попередніх результатів.

Здати аналіз можна в клініці — аналіз на ВПЛ: ціни й підготовка. Результати пояснить гінеколог, записатися можна онлайн.

Стаття має інформаційний характер і не замінює консультацію лікаря. Тактику обстеження й лікування визначає гінеколог.